

V., neque S. Carolus Borromeus unquam censuerunt parochum, seu sacerdotem conficere sacramentum matrimonii, cum haec sententia nulla aetate obtinuerit in ecclesia Romana.

Accedit etiam haec monumenta posteriora esse concilio Tridentino, in quo parochi sin minus benedictio, certe praesentia ita necessaria effecta est, ut sine ea sit irritum coniugium: adeoque nil mirum est, si latiori sensu dicatur ad parochum pertinere matrimonii sacramentum ministrare.

ARTICULUS III. — Argumenta Theologica.

Argumenta ex ipso theologiae penu deprompta, quae evincunt solo legitimo partium contrahentium consensu coniugii sacramentum perfici, adeo firma ac solida sunt, ut a nemine, qui sincero animo et catholica ratione agere velit, respui possint. Argumenta vero theologica, qua late patent, non solum ex rei natura petemus, sed etiam ratiocinando deducemus ex Ecclesiae hac de re doctrina, quae recentioribus temporibus sese magis clarissime prodidit in oecumenicis conciliis, in apostolicae Sedis factis dictisque, atque in communi sensu Ecclesiae ipsius, agendique ratione. Haec evolvamur singillatim.

Ac primo quidem occurrunt duo commemorata oecumenica concilia, Florentinum ac Tridentinum.

Florentium in instructione data pro Iacobitis ab Eugenio IV. in eiusdem concilii continuatione, quae post Graecorum discessum, Florentiae primum, deinde Romae locum habuit in Lateranensi basilica (33). « Septimum est, inquit, sacramentum » matrimonii, quod est signum coniunctionis Christi et Ecclesiae, secundum Apostolum dicentem: *Sacramentum hoc magnum est etc. Causa efficiens matrimonii regulariter est mutuus consensus per verba de praesenti expressus* (34). » Si igitur per Florentinum concilium mutuus consensus est causa

in Archigymnasio rom. *Dissertazione del ministro del sacramento del matrimonio*. Roma 1821. p. 40.

(33) Apud Harduin, *Acta conc.* tom. IX. col. 1034.

(34) Ibid. col. 440.

efficiens matrimonii, profecto, qui exprimunt hunc consensum, ii simul conficiunt sacramentum; porro non alii hunc consensum exprimunt, nisi contrahentes; ergo contrahentes ex conc. Florentino sunt sacramenti matrimonii ministri.

Unica, quae a theologis adversae sententiae, exceptio fiat, est, quod concilium haec protulerit de *matrimonio*, non autem de *sacramento*. At vero id serio eos dicere nemo, puto, sibi persuadebit: quomodo enim potuit loqui de causa efficiente matrimonium, quin significare voluerit *sacramentum*, cum aetate illa ignota adhuc fuerit in vecta postea distinctio in coniugio christiano inter *contractum* et *sacramentum*? Accedit quod tota haec instructionis pars de sacramentis desumpta est ad verbum ex Opuseulo V. S. Thomae: iam vero, ut paulo ante ostendimus, Angelicus doctor promiscue usurpat voces *sacramenti* ac *matrimonii* uti synonymas. Illud autem *regulariter*, ut alias adnotavimus, refertur ad rationem exprimendi consensum sive verbis, sive nutibus, interdum etiam per litteras et per procuratorem. Demum, quod amovet omnem ambiguitatem, est textus ipse concilii, seu Eugenii IV. qui incipit: *Septimum est sacramentum matrimonii*; ergo concilium certe *sacramenti* causam explicare intendit.

Tridentinum non minus perspicue hos eosdem sensus patefacit. Etenim concilium istud constituit, Christum matrimonium, quod ab initio Deus ante peccatum instituit inter protoparentes uti figuram futurae Christi ipsius cum Ecclesia coniunctionis, quodque continuatum est in populo Dei tamquam merus naturalis contractus, gratia sua adornasse, atque ita sacramentum fecisse. Cum proinde praeter gratiae accessionem nihil Christus immutaverit in nuptiis christianis, consequens est illos eosdem, qui prius nuptias contrahebant sine sacerdotum ministerio, hos ipsos in nova lege matrimonium illud efficere, quod adnexam ex se ipso gratiam habet. Seu quod idem est, eosdem contrahentes esse ministros sacramenti, dum legitime sibi invicem praebent consensum, qui erant ministri contractus coniugalibus sine sacerdotis interventu ac benedictionis necessitate, quae non

adiicitur nisi ex praecepto Ecclesiae ad maiorem solemnitatem, et ne clanculum celebretur. Verba concilii iam superius dedimus, atque idem argumentum superstruximus.

Rursum, idem concilium anathema dicit iis, qui negaverint matrimonia clandestina, antequam ab Ecclesia irritarentur, fuisse *vera et rata* matrimonia. Porro usus loquendi in Ecclesia aetate Tridentini postulat, ut hac formula designarentur matrimonia prout sunt sacramenta. Nam insigne est hac de re Innocentii III. Decretum cap. *Quanto*, in quo discrimen, quod intercedit inter coniugia in infidelitate contracta, quaeque per conversionem alterutrius coniugis solvi interdum possunt, et coniugia christianorum, quae nullo umquam in casu possunt dirimi ex quo sunt consummata, constituit scribens: « Nam » etsi matrimonium *verum* inter infideles existat, non tamen est » *ratum*: inter fideles autem *verum* et *ratum* existit: quia sacramentum fidei, quod semel est admissum, numquam amittitur, » sed *ratum* efficit coniugii sacramentum, ut ipsum in coniugibus » illo durante perduret (35). » Ex quibus manifeste deprehenditur, *verum* et *ratum* dici coniugium fidelium, quia sacramentum est. Quapropter dum Tridentinum sub anathematis interminatione declarat, matrimonia clandestina habenda esse *vera et rata*, hoc ipso declarat, eadem coniugia totidem esse sacramenta. Cum vero in his coniugiis nullum interveniat sacerdotis ministerium, necessario sequitur, non alios esse posse huius sacramenti ministros praeter ipsos contrahentes. Hoc argumentum, quocumque se vertant adversarii, ineluctabile est. Imo per ipsum praecluditur via ad distinctionem ab ipsis excogitatum inter contractum mere civilem et sacramentum in coniugiis christianis.

Porro eiusmodi coniugia sunt pene innumera, et quotidie celebrantur iis omnibus in locis, in quibus Tridentinum decretum nondum publicatum est. Et haec de conciliis dicta sufficerent; at coronidis gratia, et ut appareat quam altas radices

(35) Decret. lib. IV. tit. XIX. cap. *Quanto de Divortiis*.

egerit vetusta haec doctrina in Ecclesia Dei, compendio exponemus quae in concilio Tridentino acta sunt, cum ageretur de novo introducendo clandestinitatis impedimento. Ex his enim evidenter patebit, Patres illos ne suspicatos quidem fuisse unquam matrimonii sacramentum perfici benedictione sacerdotali.

Etenim quum multa disquisitio fieret in congregationibus praeviis sess. XXIV. qua ratione, salva substantia sacramenti, possent irrita fieri connubia clandestina, ex Patribus alii in hanc, alii in illam sententiam abiere. Siquidem, refert card. Pallavicinius, (36) ad tollenda e medio clandestina coniugia, primum a Patribus propositum fuisse, ut in posterum irrita fierent connubia, quae sine tribus testibus fide dignis celebrata fuissent, *absque sacerdotis praesentiae necessitate*. Proposita autem fuit haec decreti formula sancienda: « Sacrosancta Dei Ecclesia, » Spiritu sancto afflata, animadvertens magna incommoda, et » gravia peccata, quae ex clandestinis coniugiis ortum habent, » praesertim vero eorum, qui in statu damnationis permanent, » dum saepe priore uxore, cum qua clam contraxerunt, relicta, » cum alia palam contrahunt, et cum ea in adulterio vivunt, » alias gravissimis poenis ea prohibuit, eademque tamen irrita » non fecit. Sed haec sacrosancta synodus, cum animadvertat, » remedium illud propter hominum inobedientiam hucusque » parum profuisse, decernit, ut in posterum matrimonia illa, » quae clam contrahuntur *absque tribus testibus*, irrita sint, » quemadmodum praesenti decreto irrita facit (37). » Refecta deinde fuit haec formula, suffectaue alia est, qua statuebatur: » *Inhabiles fore ad contrahendum, qui absque praesentia saltem » trium testium* id attentarent (38). »

Hactenus ne mentio quidem facta fuerat sacerdotis, benedictionisque sacerdotalis in celebratione coniugii, donec card. Lotharingius, cum mala enumerasset, quae ex clandestinis

(36) *Hist. conc. Trid.* lib. XXII. cap. IV. n. 5.

(37) Num. 3.

(38) Num. 4.

matrimoniis proveniebant, et illud recensuit, quod ob gravia delicta, quae passim patrabantur ob eiusmodi coniugia, *sacramenti gratia in sceleris sordes* converteretur. Ex quo patet, ut id obiter moneatur a Patribus Tridentinis coniugia clandestina tamquam sacramenta spectata fuisse, quae gratiam ex opere operato producerent, nisi abusus obex obstitisset, minime vero ut meros contractus, sive naturales, sive civiles, ut nonnulli recentiores theologi ad huius argumenti vim declinandam excipere consueverunt. Insuper inter quatuor recensita mala, quae numeravit Lotharingius profluentia ex clandestinis coniugiis, est *amissio gratiae sacramenti* (39). Demum idem cardinalis patefecit optare se, ut in decreto praeter solemnes alios ritus requireretur ad sacramenti vim etiam sacerdotis benedictio (40). Ergo hactenus eiusmodi benedictio ad vim sacramenti minime necessaria existimata fuerat.

Ioannes Trivisanus, Venetiarum patriarcha, sese decreto de irritatione coniugiorum clandestinorum opposuit, ratus irritum reddi haud posse *quamdam sacramenti rationem*, in qua tota insit ipsius natura, tametsi ritus debiti desint; sicuti ex. gr. quamvis sacerdos consecret absque ornatu sacro, verum sacramentum conficit, dummodo materiam cum forma coniungat. Cum igitur, ita ipse prosequatur, natura matrimonii sita sit in mutuo consensu sensibus subiecto, solumque postulentur reliqui ritus aut ad *decorum*, aut ad *probationem*, ab eorum vacuitate coniugii vim auferri non posse (41).

Castanea, Rossanensis archiepiscopus, in eadem concessit sententiam, eo quod adiceretur *naturae sacramenti* modus quidam ipsam antea non constituens (42). Contra vero Antonius Cerro-

(39) Num. 5.

(40) Ibid. Rationem huius sui desiderii talem praebuit, quae magis rem nostram confirmat « Quando, inquit, haeretici volebant, ut impii ipsorum » ministri nuptiis bene precarentur, multo *convenientius* id agendum in Ecclesia Catholica, in qua veri sunt Dei ministri, verique sacerdotes. »

(41) Num. 8.

(42) Num. 10.

nus, episcopus Almeriensis probavit decretum dicens, non irrita fieri ab Ecclesia per hoc decretum matrimonia postquam sacramenta sunt, sed obicem induci, *ne vera matrimonia, adeoque etiam ne sint sacramenta*. Non probavit, ut *inter testes* numeraretur parochus (43). Sic etiam decretum probavit Constantinus Bonellus, episcopus Tiferni, ostendens fas Ecclesiae esse irrita facere eiusmodi connubia, non quidem irritum reddito contractu, unde non esset amplius materia idonea sacramenti, sicuti quidam disseruerunt; nam contratus coniugii inter fideles *non praecedit, imo nec distinguitur a sacramento*, adeoque facultatem perinde illius ac huius non esse in Ecclesia, sed posse ab ea irritum reddi assensum, qui antecedens est causa ipsius contractus (44). Et ita porro in eundem sensum alii plures pro alterutra parte disseruerunt, omnes tamen uti fundamentum certum assumentes matrimonii *sacramentum* per solum contrahentium consensum perfici.

Refert praeterea idem historiographus capite insequenti, ter paradigma formae decreti immutatum fuisse, quin unquam facta mentio fuerit de sacerdotis praesentia eiusque necessitate sed constanter constitutum, ut tres testes adhiberentur ad matrimonii celebrationem (45). Ad instantiam denique card. Lotharingii actum est de stabilienda necessitate praesentiae sacerdotis tamquam testis celebrati coniugii, nec tamen ab initio Patres acquieverunt. Ad omnem tandem vitandam fraudem, cum convenerint de necessitate alicuius testis stabilis, deliberatum est, utrum hic posset esse scriba seu publicus tabellio, an vero parochus, omnibus perpensis decretum tandem est, ut parochus, seu alius sacerdos ex parochi delegatione constitueretur (46). Communi suffragiorum consensu novum decreti exemplum confectum est, quo ad efficaciam matrimonii necessario adessent duo saltem testes et parochus, aut alius

(45) Num. 12.

(44) Num. 16.

(45) Cap. IX n. 16.

(46) Ibid.

sacerdos, qui assisteret, accepta sive ab illo, sive ab ordinario ad id facultate (47).

Quae cum ita se habeant, primum est colligere ex hac agendi sentiendique ratione Tridentinorum Patrum, eos pro certo habuisse 1. matrimonia clandestina vera fuisse sacramenta, et exinde totam ortam difficultatem, num posset nec ne Ecclesia illa irritare; 2. Non distingui in concreto, ut aiunt, sacramentum a contractu in coniugiis fidelium, et ideo, uti nonnulli inferebant, non posse Ecclesiam irritare contractum, quin irritaret naturam sacramenti; 3. praesentiam sacerdotis non requiri de necessitate sacramenti, sed ex Ecclesiae tantummodo dispositione, alioquin numquam disceptatum fuisset, utrum scribae, aut sacerdotis esset praesentia praeferranda; 4. hanc praesentiam requiri tanquam testis, ut aiunt, *qualificati*, quo fraudes praecaverentur, ita ut, eo etiam reluctante, coniugium validum sit, si caetera concurrant a Tridentino praescripta; 5. adeoque, quod consequens est, neque sacerdotem esse coniugii ministrum, nec verba, quae ab eo proferuntur: *Ego vos coniungo*, esse sacramenti formam.

Talem porro Tridentinorum Patrum mentem fuisse, praeter ea, quae allata sunt, mirifice confirmatur ex ipsis oppugnationibus Pauli Sarpium, qui de more ex alieno ore decretum Tridentinum maligno dente carpit. Etenim, scribit ipse, complures non intelligere quinam definiretur, ea (clandestina coniugia) fuisse vera sacramenta, et tamen Ecclesiam eadem semper detestatam fuisse, cum fieri non possit ut Ecclesia sacramenta detestetur; nolens animadvertere Ecclesiam non sacramenta in se, sed malam suscipientium dispositionem detestari ad eum modum, quo detestatur communionem, aut confessionem sacrilegam.

(47) Lib. XXIII. cap. VI. n. 17. Hoc ipsum argumentum, quod desumitur ex concilii Tridentini actis ad ostendendum, Patres illos longe abfuisse a sententia de sacerdote sacramenti matrimonii ministro, fuse ac docte evolvit Benedictus XIV. in cit. Brevi ad Antonium, archiepisc. Goanum, quod reperitur in appendice ad eiusdem pontificis Bullarium, ed. Venet. 1784.

Obiicit praeterea, matrimonii contractum non distingui a sacramento, et idcirco si Ecclesiae facultas non competit mutandi sacramenti, neque pariter facultas ei suppetet mutandi contractus; aut certe ea mutatio spectabit ad principem laicum, cui subiicitur contractus qua contractus. Ita quidem Sarpium, qui hic pariter non advertit per hoc impedimentum non attingi contractum, nec proinde sacramentum, sed personas contrahentes, quae inhabiles redduntur ad contrahendum, nisi concurrant conditiones ab Ecclesia statutae. Quod vero subiicit de principe laico, ad quem spectat moderari contractum ut contractum, suo loco expendemus.

Irridet tertio loco voces illas a parochio ex Tridentino adhibendas in ritu nuptiali: *Ego vos coniungo etc.*, atque eas voces non alio tendere autumat, nisi ut brevi dogma fidei conficiatur eas esse formam sacramenti. Ast perperam, ac secum ipse pugnans has voces deridet Sarpium, et imponit concilio, dum finem eidem, seu intentionem affingit, quae erat omnino menti ipsius concilii contraria; persuasum siquidem erat concilio ex eiusdem Sarpium confessione, clandestina coniugia totidem esse sacramenta, in quibus tamen illa verborum formula non adhibebatur. Adnotat autem card. Pallavicinius, quod si parochus dicit: *Ego vos coniungo*, probe intelligitur ex conditionibus, quas libravimus, et ex reliquis omnibus, tempus illud praesens *coniungo*, esse quoddam tempus morale, prout scholae loquuntur, perinde ac si parochus diceret: *In hac tota actione, quae nunc auctoritate mea peracta est, ego vos coniunxi* (48).

Ita quidem respondet Pallavicinius. Dici tamen potest tantumdem valere verba illa, quae a sacerdote proferuntur: *Ego vos coniungo*, ac ista: *Ego confirmo, ratum habeo* hoc coniugium vestrum tamquam Ecclesiae minister, ac pro vero habeo atque legitimo.

Caeterum, uti accurate animadvertit Bened. XIV. (49).
« Quamvis hanc formulam indicaverit (concilium) quaecum-

(48) Lib. cit. XXIII. cap. IX. n. 15.

(49) De Synodo lib. VIII. c. XIII. n. 6.

» que tamen aliam, iuxta cuiuslibet regionis usum adhibere
 » permisit: *vel aliis utatur verbis iuxta receptum uniuscuius-*
 » *que provinciae ritum.* Tantam porro varietatem Ecclesia non
 » tollerasset, multoque minus cuiuslibet provinciae arbitrio
 » permisisset, si existimasset, per verba a sacerdote prolata
 » confici sacramentum matrimonii. » Inter varias autem for-
 » mulas a sacerdote in iungendis nuptiis usurpatas, et illam com-
 » memorat, quae alicubi obtinet his tantum verbis expressam:
Quod Deus coniunxit, homo non separet; quae certe nihil
 commune habent cum illis: *Ego vos coniungo.* Cui quidem
 formulae alias hic subiiciam, quae etiamnum vigent in non-
 nullis ecclesiis. In dioecesi Wuergeburgensi haec adhibetur:
Ideo matrimonium per vos contractum confirmo, ratifico et
benedico, in nomine Patris etc. In dioecesi Eichstattensi sacer-
 dos haec pronunciat verba: *Matrimonium inter vos contractum*
Deus confirmet, et ego in facie Ecclesiae illud solemnizo. In
nomine etc. In dioecesi Monacho-Fringsingensi haec formula
 reperitur: *Matrimonium in facie ecclesiae inter vos contractum*
Deus confirmet, et auctoritate Ecclesiae Dei, ego illud approbo,
perficio atque solemnizo. In nomine etc. ut videre est in singulis
 harum ecclesiarum ritualibus. Cum vero eiusmodi formulae
 antiquissimae sint atque ab immemorabili usurpentur, novum
 exhibent argumentum pro veteri doctrina de contrahentibus
 sacramenti matrimonii ministris.

Interim tum ex actis concilii, tum ex obiectionibus Pauli
 Sarpii palam fit, nullum dubium superesse circa germanam
 concilii Tridentini sententiam atque doctrinam. Exinde factum
 est ut hac de causa plerique theologi animum erexerint ad novam
 Cani doctrinam oppugnandam, prout rursus animadvertit card.
 Pallavicinius (50).

Nullus dubito, quod si religiosissimo doctissimoque viro,
 cuiusmodi profecto fuit Canus, comperta fuissent, quae hac in
 sessione XXIV. concilii acta et constituta sunt, numquam ille

(50) Loc. cit.

fortasse in hanc devenisset sententiam, neque libero adeo stylo
 contrariam fuisset aggressus. Quid si perpexisset quae deinceps
 a Rom. pontificibus hac super re scripta atque constituta sunt?
 Certe hanc non attigisset quaestionem, ex qua per hominum
 saltem malitiam tot mala promanarunt.

Iam praestat argumenta expendere, quae ex Ecclesiae sensu,
 eiusque agendi ratione proveniunt. Haec nobis suppeditant
 matrimonia inita quidem coram paroco, sed eo reluctantante. Non
 semel enim fit, ut duo se fideles coram paroco sistant cum
 duobus, aut tribus testibus, atque ita ex improvise coniugium
 ineant, dum parochus reluctaturus praevideatur. Quo quidem in
 casu vix datus est consensus, matrimonium illico contractum,
 imo et ratum habetur, nec unquam separari coniuges possunt,
 ac novas nuptias inire. Ecclesia tamen iis, qui ita contraxerint,
 benedictionem deinde non impertitur, nec ad eandem recipien-
 dam admittit, etiamsi eos patrati criminis poeniteat. Quare
 enimvero? Quia scilicet pro certo habet eos verum ratumque
 matrimonium contraxisse, non iam uti merum civilem contrac-
 tum, sed uti sacramentum, quod iterari semel administratum
 nequit. Nulla autem est ratio cur benedictio conferri non possit,
 si haec partem essentiali sacramenti constitueret, ita ut ante
 illam non haberetur nisi contractus. Censet igitur Ecclesia, quin
 potius pro certo habet, in eiusmodi coniugio verum haberisacra-
 mentum. Et hoc ineluctabile est argumentum.

Idem dicendum de coniugiis, quae celebrantur coram paro-
 cho, qui adhuc diaconus est; ex dispositione enim canonica,
 diaconus potest per annum administrare paroeciam antequam
 ad sacerdotium perveniat. Quo temporis intervallo, etsi excepto
 baptisate et eucharistiae distributione, sacramenta reliqua
 conficere nequeat, potest tamen assistere matrimoniis, eaque
 coniungere. Porro nemo unquam dubitavit haec coniugia,
 quibus diaconus assistit, vera esse sacramenta, alioquin detri-
 mentum paterentur fideles coniuges gratia sacramentali desti-
 tuti, quin ex propria voluntate quidquam peccaverint, in per-
 petuum; ne igitur hoc asseratur, fatendum est, ad essentiam

sacramenti minime spectare sacerdotalem benedictionem; atque idcirco non sacerdotem, sed contrahentes vere esse huius sacramenti ministros. Qua autem ratione Canus eiusque asseclae queant se ab huius argumenti pondere subtrahere, plane non video.

Non minus efficax est argumentum, quod ad rem nostram ex Sedis apostolicae factis dictisque promanat. Enimvero, cum saepius permota fuerit controversia de coniugiis mixtis ob principum acatholicorum vexationes, plures pontifices indulserunt in nonnullis regionibus, ut celebrarentur eiusmodi nuptiae inter catholicos et acatholicos. Indulserunt tamen ea lege, ut serventur conditiones a se constitutae, et quidem interposita iurisiurandi religione; quod si facere detrectarent, matrimonium quidem coram parcho celebraretur, sed sine omni apparatu religioso, et denegata sponsis benedictione, ita ut parochus non exhibeat, nisi quam vocant *assistentiam passivam* (51). Quo in casu matrimonium etsi illicitum, validum tamen semper habitum est ab Ecclesia, non modo ut contractus civilis, verum etiam ut sacramentum. Ast ministerium sacerdotale profecto in hoc nuptiali foedere non intervenit, itaque a solis contrahentibus per mutuum consensum effectum est coniugii sacramentum.

(51) Ita constituerunt Rom. pontifices, nominatim vero Benedictus XIV. in *Declaratione* circa matrimonia mixta Hollandiae 4. Nov. 1741. et Pius VI. in extensione praedictae declarationis ad ducatum Cliviensem cum adiuncta instructione die 19. Iun. 1795. In hac porro instructione inter caetera haec leguntur: « Atque hinc plane consequitur, nullo actu positivo ipsos (parochos) » posse isthaec matrimonia probare, aut suo expresso consensu et auctoritate » confirmare. Quapropter si cogantur in hac temporum conditione.... matrimoniis catholicorum cum muliere acatholica assistere, satagant, ut se mere » passive habeant, atque tamquam invitati audiant dumtaxat utriusque consensum; verumtamen abstineant omnino a precibus recitandis, a benedictione » *impertienda*, atque ab omni alio Ecclesiae ritu adhibendo. » Idipsum constituit Pius VIII in Brevi 25. Mart. 1850, ut caeteros praetermittam.

Quod vero Rom. pontifices habeant uti vera sacramenta eiusmodi coniugia, ex eo patet, quod Bened. XIV in cit. *Declaratione* aliique expresse ea vocent *sacrilegum vinculum*. Qua vero ratione posset dici *sacrilegus* merus civilis contractus?

Praeterea iidem Rom. pontifices interdum, ita poscentibus rerum difficillimis adiunctis, indulserunt, ut, absente sacerdote, vel cum non sine ingenti periculo pateret ad ipsum accessus, possent fideles coram duobus testibus licite inire coniugium, prout constitutum est pro Malabarica provincia an. 1669. die 30. maii. Proposito praeterea dubio de celebrato matrimonio absque benedictione sacerdotis, qui tunc haberi non poterat, an conveniat nec ne, ut praefata benedictio postea suppleatur? A congregatione pro negotiis ecclesiae Gallicanae specialiter deputata, die 22 aprilis 1795, responsum est, ut vidimus, ut si fideles eam petierint, posse quidem eisdem dari, ita tamen ut admonerentur illam *ad validitatem matrimonii minime pertinere*. Quorsum vero eiusmodi admonitio, si censuissent pontifices illam benedictionem partem essentialem sacramenti constituere?

Silentio praetereo caeterorum pontificum acta, nominatim vero Pii VIII, Gregorii XVI, ac Pii IX, quae omnia in id conspirant, ut sentiendi rationem, quae apud apostolicam Sedem obtinet, patefaciant hac super re, nempe de solis contrahentibus huius sacramenti ministris. His igitur omissis ne longius rem protraham, satis mihi erit hic urgere, quae novissime Pius IX in damnatione operum Io. Nepomuceni Nuytz, professoris Taurinensis, edixit: « Plura quoque, inquit, de matrimonio falsa » asseruntur (in proscriptis operibus): nulla ratione fieri » posse Christum evexisse matrimonium ad dignitatem sacramenti; matrimonii sacramentum non esse nisi quid contractui » accessorium, ab eoque separabile, *ipsumque sacramentum in » una tantum nuptiali benedictione situm esse* (52). » Cum hi articuli proscripti fuerint veluti falsi ac erronei, patet iuxta catholicam doctrinam tum 1. Christum matrimonium, seu naturalem coniugii contractum ad sacramenti dignitatem evexisse;

(52) *Damnatio et prohibitio operis cui titulus: Iuris ecclesiastici institutiones Ioannis Nepomuceni Nuytz, in regio Taurinensi athenaco professoris. Itemque. In ius ecclesiasticum universum tractationes auctoris eiusdem. Romae 1851.*

tum 2. sacramenti rationem in connubio christiano identificari cum ipso contractu; tum 3. demum sacramentum benedictione sacerdotali minime perfici, adeoque, prout necessario sequitur, haud esse sacerdotem sacramenti matrimonii ministrum, sed contrahentes ipsos. Ex his praeterea colligitur, sententiam de sacerdote matrimonii sacramenti ministro illam iam amississe *probabilitatem*, quam Benedictus XIV ut privatus auctor eidem adstruebat.

Idipsum enucleatius adhuc idem Rom. pontifex patefecit in litteris ad Sardiniae regem datis, cum ageretur de proponenda lege circa coniugium civile in comitiis Subalpinis. In his enim declarat 1. fidei dogma esse Christum evexisse matrimonium ad dignitatem sacramenti; 2. doctrinam catholicae Ecclesiae esse, quod sacramentum non sit qualitas accidentalis contractui conjugali adiecta, sed spectet ad matrimonii ipsius essentiam, ita ut conjugalis unio legitima non sit inter christianos, nisi in matrimonio sacramento, extra quod non habetur nisi purus concubinatus (53).

Iam vero si ex Ecclesiae catholicae doctrina idem est in coniugio christianorum contractus et sacramentum, adeo ut ubi non est sacramentum, neque adsit contractus, contra vero quoties habetur legitimus contractus toties habeatur sacramentum, manifestum est totidem haberi sacramenta quot habentur contractus, etiamsi benedictio sacerdotalis non intervenerit, prout contingit in iis omnibus coniugiis, quae celebrantur illis in regionibus, in quibus Tridentinum decretum non

(53) Haec sunt ipsius pontificis verba: « È domma di fede essere stato il matrimonio da G. C. nostro Signore elevato alla dignità di sacramento; ed è » dottrina della Chiesa cattolica, che il sacramento non è qualità accidentale » aggiunta al contratto, ma è di essenza al matrimonio stesso, così che la » unione coniugale tra i cristiani non è legittima, se non nel matrimonio sacramento, fuori del quale non vi è che un pretto concubinato. »

Lettera di Sua Santità Pio IX a Sua Maestà Vittorio Emanuele. Castelgandolfo 19 Settembre. 1852. Cf. Allocuzione della Santità di nostro Signore Pio Papa IX al sacro Collegio nel concistoro segreto dei 22 Gennaio 1855. Roma 1855. Documenti num. LI. pag. 179.

est publicatum; aut quoties ex legitima dispensatione non celebrantur coram sacerdote, aut absque eius benedictione, quae profecto non pauca sunt. Exinde evidenter patet neque benedictionem ad sacramenti essentiam pertinere, neque sacerdotem esse huius sacramenti ministrum, sed sacramentum perfici solo contrahentium consensu, ac propterea contrahentes solos esse huius sacramenti ministros. Difficile admodum accidit sectatoribus Cani invenire quidpiam solidi, quod respondeant huic argumento.

Post haec, vix supervacaneum non videtur alia argumenta urgere, quae ex ipsa rei natura peti possunt. Praecipua autem ratio ea est, quae a Bellarmino arcessitur ex omnimoda indissolubilitate coniugiorum, quae a fidelibus contrahuntur etiam sine benedictione sacerdotali; ita ut, si consummatum fuerit, numquam nisi per mortem dirimi possint. Eiusmodi autem effectus est id, quod S. Augustinus in libro *De bono coniugali, rem* vocat sacramenti. Hanc autem omnimodam firmitatem frustra quaeres in nuptiis ethnicorum, quae nonnullis in casibus dissolvi possunt. Unde vero eiusmodi est petendum discrimen, nisi quod infidelium coniugium sistit in nuda contractus naturalis, aut civilis conditione, contra vero coniugia fidelium etiam sine sacerdotis praesentia inita, induunt praeterea qualitatem sacramenti, seu totidem sacramenta sunt? Haec est ratio, qua Tridentini Patres permoti sunt, cum vellent clandestina coniugia irrita facere, ut redderent contrahentes inhabiles ad contractum, adeoque ad sacramentum efficiendum, rati nulla alia ratione connubia clandestina semel inita posse dissolvi, eo quod utpote sacramenta, vera ac rata sint, ac propterea Ecclesiae potestati sub hoc respectu subtracta (54). Verum de hoc argumento alias.

Et haec de argumentis theologicis pro doctrina de solis contrahentibus ceu sacramenti matrimonii ministris, quae, si rite perpendantur, talem prae se ferunt evidentiam, ut ad eam admittendam vel ipsos reluctantes quadantenus cogant.

(54) De matrim. cap. VII.